

One Dollar Bill

Bojan Šumonja in Marko Jakše – slike,

Pierre Tol – avdio ambient

La tela volante

KiBela / MMC KIBLA

12. 10. 2018–3. 11. 2018

Dobrodošli v celostni umetnini / Willkommen im Gesamtkunstwerk

Dva slikarja, **Bojan Šumonja** in **Marko Jakše**, ki sta v letih 2017 in 2018 soustvarila 24 slik, in glasbenik, **Pierre Tol**, ki je z vzpostavitvijo zvočnega ambiena potegnil razstavo v sfere interaktivne avdio-vizualne, intermedijske namestitve, gotovo niso razmišljali o celostni umetnini v njenem izvornem kontekstu, dasiravno inherentna povezanost posameznih segmentov nagovarja tudi k takemu pogledu in posluhu. Trio umetnikov **One Dollar Bill**, v prevodu **Eno-dolarski bankovec**, pod naslovom **La tela volante – Leteče platno** subtilno povezuje slikarstvo z zvočnim okoljem in deluje v raznih dimenzijah in različnih dojemanih del slikarskega dueta, njunih posamičnih intervencijah na platna, in enoviti celoti, ter skulpturno-zvočni instalaciji, ki odpre prostor in ga ozvočenega vzpostavi kot kompleksno, celovito atmosfero.

Marko Jakše in Bojan Šumonja naslikata vse, kar se naslikati da. Snov črpata v mitoloških čereh sodobnega sveta, se sprehajata po nezavednem, simbolnem, domišljijem, nadrealnem, doumljivem in nedoumljivem, a konkretnem. Njuna dela so pogled k arhetipskim, človeškim usedlinam, ki se kljub prepoznavnosti izmikajo definicijam v izjemen in svojstven izraz. S svojim fantastičnim in polistilističnim svetom se soočata neposredno, poteza je pri njiu barva, zavezana figurativnemu slikarstvu. Prislovi, naslovi in liki se lahko menjajo, izmenjujejo, spreminjajo in izginjajo. Niso resni. Sproščena, iskrenost, neposrednost potez se skladajo v izrazitosti, skorajda vehemenci geste, ki jo prelijeta na površino – karkoli pač že to je. Včasih začenjata, včasih izbira, a vedno nadgrajujeta in nadaljujeta, dokler zgodba ni povedana.

Rada imata velika platna. Dimenzije barv in podob. Mojstra svetlobe, pa tudi teme ter prostorov, psiholoških in fizičnih. Njuno plavanje po psihološkem in kulturnem podzemlju odstira vedno nove prostore in odpira sliko, da se vsrkajoča svetloba in zvok preda vsakomur posebej, da prepričana vase ne zapusti medija, ki omogoča popolno svobodo, kolikor razumemo popolnost kot kozmično nujo na poti k človeku, umetniku, slikarju in glasbeniku, da izbira, odloča, določa le kot del ustvarjalnega procesa, ki v nadrealističnem prostoru skuša ujeti realizem in to doživljanje, misli, občutenje in videnje deliti z drugimi. Brez barv, čopičev in platen, a ne brez glasu. Z razmišljanjem, občutki in odnosom razkazujeta, kaj je odgovornost, kaj je angažiranost, kaj je umetnost v njenem estetskem in etičnem poslanstvu. Z globino in širino. Celostno.

To je slikanje, na vseh ravneh prepojeno z življenjem. In zažrto v življenje. "Vse, kar slikar počne, počasi postaja slikanje. Ko hodi in ko preiščuje, ko se praska po riti, ko pometa ali pomiva, kadar opazuje čudovite obale in kadar spi in sanja, kadar s prijatelji popiva in pleše, vse je slikanje," je zapisal Marko Jakše. Z njim celotno svoje življenje okuži, dokler nazadnje ne potrebuje več ne barv, ne čopičev in ne platna. Slikar je poete maudit in njegovo razsipavanje je nenehno, neprestano. Slika te gleda in vidi globlje vate kot ti vanjo, so tudi njegove besede. In to, kar vidi ali pa kaže, je "divje lep svet. (...) Čudovita enigma, kako lahko slika s tako lahkoto in nepopisnim užitkom, kako lahko slika tako brutalne, srljive, krute reči – na lep način." Pred leti je o sliki napisal, da ta nikoli ne pride iz sanj. "Je od drugod. Nikoli čisto od tu in zato tudi nikoli iz sanj."

Seveda lahko na vsaki sliki ugibamo, koliko je koga. Sprašujemo se, kaj je čigavo; včasih je delo bolj od enega, včasih od drugega, kot da prepoznamo značilnosti motivov, kolorita, poteze, s čimer si nastavimo past formalnega dojetja, dokler nas preplet barv, črt in kompozicij ne potegne v mimikrijo skupnega, kjer se podobe, plasti in ploskve zlijejo v eno – v sliko. Platna se nadalje sestavljajo in z različnimi pogledi prikazujejo zgodbe, čarobni pejzaži se prelivajo v samotne pokrajine, buhtenje živega se nadaljuje v avtorefleksijo, vrvenje narave zamenjajo opustošena okolja, utopija se zdi kot distopija, sreča nosi v sebi nesrečo, iluzija imaginarnega postaja deziluzija stvarnega. Umetnost je lepa. In barvna. Kot **Leteče platno**, naslov dela in razstave, na kateri avtorja preizkušata sebe in raziskujeta meje slikarstva v njegovi največji esenci. Bistvo pri tem iskanju ni važno. Bistvo je očem nevidno.

Ko se znajdemo pred slikami, nam pretakanje videnega in predstavljivega odpre kanal za nepredstavlljivo, da vstopimo v zgodbo, se prepustimo pripovedi in prisluhnemo zvočnemu žuborenju. Format postane utesnjujoč, ne zadošča, zato se potopimo v ambient, ki ga iz zvočnih pobirkov, naključnih okruškov in predposnetih tonov, vzorcev in struktur spleta Pierre Tol in umešča v akustiko treh lesenih miz, na katerih počiva čas: zbirajo frekvence radijskih sprejemnikov, šumov in čutnih, oddaljenih melodij, ki imaginarni svet vpnejo v fizični prostor, ga naredijo otipljivega in materialnega, medtem ko harmoničnost obda celotno

postavitev z nevidno kopreno skupnega, hkratnega, enovitega, a hkrati potekajočega, nastajajočega, minevajočega, ki se združuje v simfonično pesnitev likovnih in glasbenih palimpsestov.

Vidimo in slišimo, kar se je nabralo med nastajanjem oziroma sestavljanjem del, ki so v slikah ujela zrcalo in na mizah trenutke, ki odzvanjajo v prostorih templjev duha. Ponotranjeno okolje radovedno in previdno postaja svet subtilnih značajev podob, ko zaživijo na platnih. Heterogenost ustvarjalcev zažari v homogenosti umetniškega snovanja ter osebno in osebnostno specifičnega sprejemanja, reflektiranja in udejanitve izraza, kjer ni važno, od kod prihaja, ne, od koga je, ampak se predvsem odraža v ponazoritvah širšega vpogleda v umetniško stvarjenje trojice. Razširjeni pogled je v postopku, v njihovih lastnih svetovih posameznikov in priročnem nahajališču medijev, podlag in oblik, skozi katere žarijo žarki skupnih trenutkov, navdihujočega bivanja, navdahnjene narave in navideznega sveta, ki skozi slikovno-zvočno namestitev postaja viden. In vse bolj čuten.

V časovno potekajočem srečanju z razstavljenimi deli, s potopitvijo vanje se zvok stakne z nihanjem valovnih dolžin barv, svetloba postane čut, s katerim tipamo po ploskvi, da bi videli v notranjost in slišali obzorje. Kot oddajnik zaigra skozi zvočnik, slikarski duet sklada kompozicije virtualnih krajin, v katerih se živelj ne ozira na banalnosti vsakdana, ampak z neomajno vnemo in živim v sebi, s praenergijo odkritosti in kompleksno simboliko vabi na let po sanjskih krajinah skozi široko odprte templje srca. Gremo na pot, ki se po prvih korakih sprevrže v potovanje duha, v preizpraševanje o umetnosti in umetniškem, v preizkuševanje naših lastnih meja, kjer trije umetniki brišejo razlike med nami in njihova umetniška dela pravijo, da ni izbire med to ali ono stranjo, ampak smo le mi. Tukaj in zdaj. Strani ni.

Dela s tolikšno intenzivnostjo pršijo vsebinske nastavke, da njih valovi kar butajo v nas. Moramo se jim prepustiti, da nas odnesejo v morja, v katerih se med pomeni in alegorijami moramo znajti po lastnih močeh. Smer nam nakažejo čopiči, palette in partitura. Skladanje skladnosti, ni pomembno, ali v sliki ali v zvoku. Kot se slišijo pomiki ščetin po površini, barve igrajo svoje valovne dolžine, frekvence resonirajo, svetloba vtira pesem srca v prostrane globeli duše. Iskreno. Čustveno. Občutljivo. Sporočilno. Primarno, v smislu odprte neposrednosti in številnih podstati pomenov. Iščemo, v katerem klobuku čepi zajec. Ni pomembno. Zajec je. Preprosto. Umetnost je realnost, četudi jo kdaj poimenujemo z drugimi imeni ali predponami. Še vedno pa tudi diši. Po svoje. Je, ko nas zapeljuje, da se ji pustimo začarati, saj nam le tako lahko pokaže, da smo ogledalo mi sami.

Peter Tomaž Dobrila

Pierre Tol, rojen v Amsterdamu, Nizozemska, leta 1970.

Od leta 2016 živi in dela v Pulju, Hrvaška.

Marko Jakše, rojen v Ljubljani, Slovenija, leta 1959.

Leta 1987 je diplomiral na Akademiji za likovno umetnost in oblikovanje v Ljubljani.

Živi in dela v vasi Mohorje v Sloveniji.

Bojan Šumonja, rojen v Pulju, Hrvaška, leta 1960.

Leta 1984 je diplomiral na Likovni akademiji v Benetkah, Italija.

Živi in dela v Pulju.

Odprtje razstave: petek, 12. oktobra 2018, ob 19. uri

Na otvoritvi sta razstavo uglasbila **Ana Kravanja** in **Samo Kutin**, dve tretjini ene naših najboljših skupin **Širom**. Lani so bili izbrani za ploščo leta »Lahko sem glinena mesojedka«, pa tudi prejšnja je bila pri vrhu naj plošč leta 2016. Ovitka jim je naredil Marko Jakše.

<https://sirom.bandcamp.com/album/i-can-be-a-clay-snapper>

<https://zars.bandcamp.com/album/i>

Razstava bo na ogled do 3. novembra 2018.

MMC KIBLA / Prostor za umetnost KiBela

Odperto od ponedeljka do petka, od 9. do 22. ure, v soboto od 16. do 22. ure.

KID KIBLA sofinancirajo Ministrstvo za kulturo RS in Mestna občina Maribor, projekt RISK CHANGE (2016–2020) sofinancira program Ustvarjalna Evropa Evropske Unije.